

Till: Kommunstyrelsen, Stockholms stad
Diarienummer: KS 2023/1159
Remissyttrande från: Sveriges Kvinnoorganisationer
Datum och ort: 2024-10-17, Stockholm

Sveriges Kvinnoorganisationers yttrande över Stockholms stads Program för de mänskliga rättigheterna (KS2023/1159)

Sveriges Kvinnoorganisationer är en partipolitiskt obunden paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige. Nedan följer vårt yttrande över Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna.

Sammanfattning

Stockholms stad har tidigare haft flera olika program för att stärka de mänskliga rättigheterna¹. Men samlas arbetet i ett gemensamt program. Sveriges Kvinnoorganisationer ser att förslaget har tagits fram utifrån en god ambition om att inkludera olika grupper i arbetet för mänskliga rättigheter, men att det inte beaktar jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter i tillräckligt hög utsträckning. Kvinnokonventionen är en av FN:s kärnkonventioner men förbises allt för ofta, så även i föreliggande programförslag. De människor vars rättigheter ska skyddas genom programmet är olika grupper av flickor och kvinnor, pojkar och män, men detta tas allt för liten hänsyn till i programmet. Det intersektionella perspektivet som används är inte förankrat i jämställdhet som behandlas som ett separat och begränsat spår, istället för att integreras genomgående i programmet. Sveriges Kvinnoorganisationers samlade bedömning är att Stockholms stad Program för de mänskliga rättigheterna bör arbetas om och jämställdhetsintegreras.

Till programmet ska sex handlingsplaner tas fram inom områdena rasism, jämställdhet, barnrätt, nationella minoriteter, HBTQI samt romsk inkludering. Sveriges Kvinnoorganisationer anser att även de fem handlingsplaner som inte handlar om jämställdhet måste jämställdhetsintegreras.

Inledning

Sverige är fortfarande inte ett jämställt land och mycket indikerar att utvecklingen har stannat av. Det är att Europeiska jämställdhetsinstitutet EIGE:s senaste mätning visar att Sverige alltjämt toppar listan av EU:s minst ojämsställda länder men att utvecklingen har stått mest stilla och backat något jämfört med tidigare. I juni kom nya siffror från Medlingsinstitutet som visar att löneutvecklingen mellan kvinnor och män ökar igen. Fler kvinnor än män tar omsorgsansvar för någon i sin närhet, en större andel kvinnor har känt sig diskriminerade på grund av sitt kön jämfört med män² och bland 15-åringar har majoriteten av flickorna (80 %) besvär som sömnsvårigheter, att känna sig irriterad, nedstämd eller på dåligt humör på grund av oro och

¹ T ex Program för ett jämställt Stockholm, Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad, Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och Stockholms stads strategi för romsk inkludering

² [2022 års Jämställdhetsundersökning från Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/2022-ars-jamstalldhetsundersokning-fran-jamstalldhetsmyndigheten)

ångest, vilket är dubbelt så många som bland pojkar³. Flera undersökningar de senaste åren indikerar också att polariseringen mellan könen ökar och en undersökning från Jämställdhetsmyndigheten visar att allt fler unga män är negativt inställda till kvinnor som chefer.⁴

Jämställdhetsintegrering, som är den strategi som Sverige, EU och FN arbetar utifrån för att uppnå ett jämställt samhälle, förutsätter att kön synliggörs och att jämställdhet beaktas i alla beslut, på alla nivåer och i alla steg av processen. Det handlar om att systematiskt synliggöra och analysera vilka konsekvenser förslag får för kvinnor respektive män. Förutom kön bör jämställdhetsintegrering alltid ta hänsyn till hur andra relevanta maktordningar påverkar människors livsvillkor. Det kan sammanfattas i devisen ”alltid kön, aldrig bara kön”.

Stockholms stad har genom Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022⁵ (ett av de program som det nya förslaget till program nu ersätter) arbetat systematiskt med jämställdhetsintegrering de senaste åren. Det är viktigt för hela Sveriges jämställdhetsarbete att Stockholm fortsätter vara en god förebild i dessa frågor och att arbetet med jämställdhetsintegrering fortsätter på bred front för att säkerställa ett jämställt bemötande och en jämställd fördelning av makt och resurser till Stockholms invånare. Men tyvärr kommer det inte att ske genom det nya programförslaget så som det nu är skrivet.

Majoritets- och minoritetsperspektiv

Jämställdhet är ett majoritetsperspektiv – det innebär att kvinnor och män är stora grupper som inom sig rymmer många olika grupper av flickor och pojkar, kvinnor och män. Andra perspektiv, så som sexuell läggning, religion eller funktionsnedsättning är minoritetsperspektiv.

Majoritetsperspektiv behandlas med fördel genom integrering, medan denna metod blir allt för trubbig för att hantera minoritetsperspektiv som då lätt tappas bort. Minoritetsperspektiv kräver därför riktade insatser. Det kan handla om sådant som att göra kvalitativa, riktade analyser av och insatser mot gruppen i fråga. För att stärka utrikes födda kvinnors egenmakt krävs till exempel riktade insatser för att gruppen ska kunna delta i arbetsmarknadsåtgärder. Men för att minska kvinnors höga sjukskrivningstal krävs ofta breda åtgärder för bättre arbetsmiljö och villkor i kvinnodominerade yrken. Programmet förmår tyvärr inte att göra denna viktiga åtskillnad mellan minoritets- och majoritetsperspektiv och riskerar därför att missa så väl stora jämställdhets- och samhällsproblem som olika gruppers specifika behov.

Programmet lyfter det intersektionella perspektivet utifrån följande inramning:

Begreppet intersektionalitet har fått ökad betydelse, både inom forskning och i praktisk verksamhet. Begreppet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka varandra, och ibland förstärka varandra. En stockholmare kan exempelvis vara kvinna, ha en funktionsnedsättning och identifiera sig som rom. Det kan innebära att hon blir utsatt utifrån flera diskrimineringsgrunder samtidigt vilket förstärker utsattheten. Analyser visar även att bland annat kön och ålder inte kan isoleras utan behöver förstås tillsammans med andra diskrimineringsgrunder samt faktorer som påverkar människors möjligheter såsom exempelvis utbildningsnivå, hälsa och socioekonomisk bakgrund. (sidan 3)

³ Folkhälsomyndigheten 2023

⁴ [ETT SEKEL AV RÖSTRÄTT OCH VALBARHET \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se)

⁵ [bilaga-2-program-for-ett-jamstallt-stockholm-2018-2022pdf](#)

Det stämmer att intersektionalitet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka och förstärka varandra. Det är dock viktigt att aldrig bortse från kön, som är ett majoritetsperspektiv som skär igenom hela befolkningen och därmed bör beaktas i allt intersektionellt arbete, vilket tyvärr inte görs i programförslaget.

Exempel på könsblindhet i programmet

En viktig princip inom jämställdhetsintegrering är att synliggöra kön och motverka könsblindhet. Förslaget till program vill lyfta skillnader mellan olika grupper av Stockholmare men är i hög utsträckning könsneutralt. Till exempel nämns skrivs att *”personer med funktionsnedsättning har ofta svårare att komma in på bostads- och arbetsmarknaden och generellt en sämre hälsa än övriga befolkningen”* (sidan 6). Denna formulering osynliggör och förbiser de stora könsskillnader som finns inom gruppen personer med funktionsnedsättning bland annat vad gäller möjligheter på bostadsmarknaden och i arbetslivet. Kvinnor med funktionsnedsättning är till exempel mer utsatta för våld i allmänhet än män med funktionsnedsättning och även mer utsatta för mäns våld än kvinnor utan funktionsnedsättning⁶.

Ytterligare ett exempel ur programmet handlar om utrikes födda personer där följande sägs: *”personer som inte är födda i Sverige har de lägsta inkomsterna, i lägst utsträckning är matchade på arbetsmarknaden och i störst utsträckning lever i ekonomisk utsatthet.”* (sidan 5). Detta stämmer och om detta stycke jämställdhetsintegreras kan det synliggöra hur olika grupper av kvinnor och män med utländsk bakgrund har olika förutsättningar och livsvillkor. Var tredje kvinna född utanför Europa befinner sig utanför arbetskraften och sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män som invandrat till Sverige ökar⁷. Faktum är att det inom alla jämställdhetspolitiska mål finns det skillnader mellan utrikesfödda kvinnor och män och svenskfödda kvinnor och män.

Ytterligare ett exempel handlar om individer och olika grupper:

*Samtidigt är det viktigt att synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att **individer** och **grupper** har olika levnadsvillkor och möjligheter. Staden fokuserar särskilt på att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter, att motverka rasism, tillgodose barnets rättigheter och jämställdhet samt lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer, äldre och för personer med funktionsnedsättningar.* (sidan 3)

I samtliga av de grupper eller perspektiv som nämns i ovan stycke är det relevant att beakta jämställdhet.

⁶ [Kvinnor med funktionsnedsättning - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://uu.se)

⁷ [Rapport: Utrikes födda kvinnor och flickor mår sämre och får mindre vård | Sveriges Kvinnoorganisationer](#)